

Aan

De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao

De Rouvilleweg 39

Willemstad, Curaçao

Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten

Frontstreet 26

Convent Building

Philipsburg, Sint Maarten

Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba

L.G. Smith Boulevard 68

La Piccola Marina

Oranjestad, Aruba

Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw

Internet www.cft.cw

Datum

12 maart 2026

Ons kenmerk

Cft 202600029

Pagina

1/6

Uw kenmerk

Bijlagen

2

Onderwerp

Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2025 en eerste ontwerpbegrotingswijziging van Bonaire

Geachte heer Soliano,

Op 5 februari 2026 ontving het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) de uitvoeringsrapportage (UR) van Bonaire over het vierde kwartaal van 2025. Op dezelfde dag ontving het Cft de bijbehorende eerste ontwerpbegrotingswijziging (OBW) van 2026. Op 26 februari ontving het Cft een nadere toelichting op de OBW, op 2 maart een aanvulling op de mutaties bij de bijzondere uitkeringen en op 5 maart een meerjarenraming zonder toelichting. Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het Cft op de vierde UR 2025 en de eerste OBW 2026.¹

Oordeel

De kwaliteit, betrouwbaarheid en controleerbaarheid van de door het OLB geleverde informatie bij de vierde UR maakt het voor het Cft onmogelijk om tot een oordeel hierover te komen. Deze UR kent een realisatie van de totale begroting inclusief verplichtingen van 75% van de baten en 83 procent van de lasten. Zonder verplichtingen daalt de realisatie van de lasten naar 75%². Hoewel dit substantieel hoger is dan vorig jaar, kan het OLB onvoldoende toelichten welke mutaties het nog verwacht en wat hiervan het effect is op het totaalbeeld van de baten en lasten ultimo 2025. Om diezelfde reden heeft het OLB de vierde UR ook niet verwerkt in de eerste OBW, die het fundament voor de OBW zou moeten zijn. Voorts laat deze UR een voorlopig tekort van USD 15,4 miljoen zien, waarvan de oorzaak voor het Cft niet eenduidig uit de aangeleverde cijfers blijkt. Nadere (mondelinge) toelichting vanuit het OLB heeft daar geen verbetering in opgeleverd. Het vervolg en de bijlagen van dit advies bevatten geen nadere cijfermatige analyse van de UR gegeven de tekortschietende kwaliteit van de gegevens geleverd door het OLB.

De OBW betreft een saldo-neutrale wijziging van de begroting waardoor de begroting in 2026 in evenwicht blijft. Het ontbreken van een toelichting op de meerjarenraming bij de OBW leidt evenwel tot een onvolledige beoordeling door het Cft. Ook ontbreekt een adequate toelichting van de wijzigingen van baten en lasten in de begroting. Daarnaast concludeert het Cft dat de voorgestelde verlaging van het budget voor de bijzondere uitkeringen (BU) met USD 0,5 miljoen, door BU-middelen met de OBW terug te schuiven naar 2025, niet in lijn is met de BBV BES. Tot slot geeft het verloop van dit proces en de kwaliteit van de informatiestroom richting het Cft in het kader van deze OBW en vierde UR het Cft onvoldoende vertrouwen in het niveau en de kwaliteit van het financieel beheer van het OLB.

Vervolg

Het Cft adviseert Bonaire de OBW op de volgende punten te wijzigen:

1. Voeg een meerjarenbegroting met de gevolgen van de OBW voor het meerjarenbeeld toe en licht de wijzigingen adequaat toe.
2. Licht adequaat alle wijzigingen bij de baten en lasten toe.
3. Neem de overschrijding van een drietal BU's in 2025 van in totaal USD 0,5 miljoen mee in de jaarrekening 2025.

Voorts wijst het Cft u op de afspraak tussen het Bestuurscollege en het Cft, gemaakt tijdens de collegereis van 23 februari jl., waarin Bonaire heeft toegezegd om met de eerste UR van 2026 een tweede begrotingswijziging in te dienen en daarin de meest actuele realisatiecijfers van 2025 en 2026 te verwerken.

Toelichting

Ad 1. Meerjarenbegroting

In de OBW zelf is geen meerjarenbegroting opgenomen terwijl de Wet FinBES³ en de BBV BES dit wel voorschrijven. Deze is in een late nazending wel toegezonden, echter zonder toelichting. Het Cft kan daarmee niet volledig toetsen of de begroting na de begrotingswijziging voldoet aan de wettelijke norm van een begrotingsevenwicht en geen onaanvaardbare risico's in voorkomen voor toekomstige begrotingsjaren. Aansluitend beperkt het daarmee ook het budgetrecht en de controletaak van de eilandsraad, omdat budgettaire en beleidsmatige gevolgen onvolledig zijn opgenomen. Een uitgebreide toelichting op de meerjarenbegroting, bij voorkeur ook langs een indeling in economische categorieën, zal de eilandsraad helpen om tot een goed onderbouwd oordeel van de begrotingswijziging te komen en dientengevolge haar budgetrecht in te kunnen vullen. Het Cft wijst u in dit kader ter volledigheid op de wettelijke verplichting in de Wet FinBES voor het aanleveren van alle informatie aan het Cft die benodigd is voor het uitoefenen van het financieel toezicht.⁴

Ad 2. Adequate toelichting

In de OBW zijn de ombuigingen niet toegelicht. Daarnaast wordt niet toegelicht of de begrotingsaanpassingen incidentele of structurele wijzigingen betreffen. Belangrijk voor de eilandsraad is om te weten wat de consequenties zijn van begrotingsaanpassingen. Verder heeft het Cft meerdere versies van toelichtingen op de begrotingen ontvangen. Vanuit die optiek adviseert het Cft het OLB om richting de eilandsraad één integrale versie te sturen.

Ten slotte verzocht de staatssecretaris het OLB bij de vastgestelde begroting 2026 om toelichting op de doorwerking van de eerste vastgestelde begrotingswijziging 2025 op het begrotingsjaar 2026. In tweede instantie is de staatssecretaris akkoord gegaan met de toezegging van het OLB om deze toelichting te verschaffen bij de eerste OBW 2026. Nu blijkt dat het OLB hiertoe niet in staat is gebleken. Tijdens de collegereis van 23 februari jl. heeft het OLB toegezegd dat de toelichting wordt opgenomen in de tweede OBW 2026 die gelijktijdig met de eerste UR van 2026 met het Cft zal worden gedeeld. Het Cft wil het belang benadrukken dat deze toezegging door het OLB wordt nagekomen.

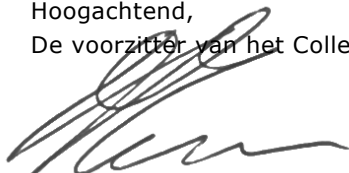
Ad 3. Budgetoverschrijding bij drie bijzondere uitkeringen

Het OLB blijkt in 2025 USD 0,5 miljoen meer te hebben uitgegeven dan begroot voor een drietal BU's. Het OLB stelde in eerste instantie voor om met de OBW 2026 het budget 2026 voor deze BU's te verlagen om deze middelen met terugwerkende kracht toe te voegen aan de begroting 2025. Op advies van het Cft heeft het OLB toegezegd de OBW hierop aan te passen waarbij de overschrijding in 2025 via de jaarrekening 2025 zal worden verantwoord. Bovenstaande bevestigt voor het Cft het beeld dat het OLB zijn financiële processen nog onvoldoende beheerst. Het inschatten en vaststellen van budgetten vindt ex ante plaats, zodat de eilandsraad het bestuurscollege kan autoriseren voor diens plannen. Het achteraf corrigeren van budgetten is in strijd met dit budgetrecht van de eilandsraad.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Hans Hoogervorst

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:

De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

Tabel 1 geeft de realisatie van de eerste OBW 2026. De tabel is zoals gebruikelijk opgesteld aan de hand van de indeling in economische categorieën.

Tabel 1: Overzicht baten en lasten (inclusief verplichtingen; in miljoenen USD)⁵

	VB 2026	1e OBW 2026	B2026 +1e VB
BATEN (incl. BU)			
Huren en pachten	0,2		0,2
Overige goederen en diensten	1,8		1,8
Belastingopbrengsten	38,2	2,1	40,3
Overdrachten	76,0	28,2	104,3
Reserve mutatie	4,2		4,2
Totale baten	120,3	30,3	150,7
LASTEN (incl. BU)			
Onvoorzien	0,3		0,3
Salarissen + pers. van	34,5	1,5	36,0
Beleid	61,3	27,9	89,2
Inkomensoverdrachten	18,8	0,8	19,5
Reserve mutatie	0,3	0,1	0,4
Afschrijvingen	5,3		5,3
Totale lasten	120,3	30,3	150,7
RESULTAAT	0	0	0

Bron: Eerste OBW 2026 Bonaire.

Resultaat

De 1ste begrotingswijziging 2026 betreft een saldo-neutrale aanpassing van de begroting. Het begrotingsevenwicht voor 2026 blijft daarmee gehandhaafd.

Baten

De baten worden in de 1ste begrotingswijziging verhoogd met USD 30,3 miljoen waarvan USD 27,2 miljoen uit bijzondere uitkeringen. Daarnaast verwacht OLB structureel USD 2,1 miljoen aan extra toeristenbelasting en rijksleges (rijbewijzen) te ontvangen. Daarnaast wordt het bedrag van de Vrije Uitkering bruto geboekt waardoor het bedrag wordt verhoogd met de jaarlijkse aflossingen van de renteloze lening.

Lasten

De lasten worden in de 1ste begrotingswijziging eveneens verhoogd met USD 30,3 miljoen. USD 27,2 miljoen is voorzien voor de uitvoering van de projecten in kader van de bijzondere uitkeringen. De overige lasten betreft een budgetneutrale herschikking van personeelskosten en bijstellingen binnen de begroting. Het betreft bijvoorbeeld USD 1,9 miljoen voor onderhoud aan wegen, straten, pleinen, gebouwen en infrastructuur en een verhoging van de bijdrage aan TCB van USD. 1,5 miljoen.

Bijzondere uitkeringen

Met de OBW wordt USD 27,2 miljoen aan BU-middelen aan de begroting 2026 toegevoegd. Dit betreft USD 25,0 miljoen aan nieuwe BU's die zijn ontvangen van diverse Nederlandse ministeries in de periode november 2025 tot en met 15 januari 2026. Daarnaast wordt via de OBW de meerjarige verdeling van de BU-budgetten uit de Eerste VBW 2025 aangepast. Dit zorgt voor een verhoging van de BU-middelen voor 2026 van USD 2,6 miljoen. Tot slot had het OLB een aanpassing van de begroting 2025 opgenomen in de OBW van 0,5 miljoen om een overschrijding van op de budgetten van een drietal BU's te compenseren. Het Cft adviseert de overschrijding mee te nemen in de jaarrekening 2025.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Op basis van artikel 22 van de Wet Financiën Bonaire, St. Eustatius en Saba (Wet FinBES) reageert het Cft op de vierde UR 2025 en de eerste OBW 2026. Het toetsingskader voor beoordeling van de UR wordt gevormd door de Wet FinBES aangevuld met de in het Besluit begroting en verantwoording openbare lichamen BES (BBV BES opgenomen criteria.

² Van de verplichtingen is nog niet helder in hoeverre deze betrekking hebben op het begrotingsjaar 2025 of het begrotingsjaar 2026.

³ Artikel 13 Wet FinBES.

⁴ Artikel 39 Wet FinBES.

⁵ In deze tabel is sprake van afronding. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.